

T. G. MASARYK JAKO VRCHNÍ VELITEL ČESKOSLOVENSKÉ BRANNÉ MOCI

Snad již z legendárních pověstí o Masarykových jinošských letech je zřejmo, že přes všechen vrozený humanismus vyšel přece jen z rodu bojovníků. Již jako kovářský učeň jevil vždy velikou vytrvalost a smělост. Podle vlastního vypravování dovedl pracovat neúnavně celý den o ruční výrobě podkováků, aby pak v podvečer, kdy práce v kovárně ustala, sedal na selské koně, vracející se z pastvy, a brodil je v řece. Na ten způsob se cvičil Masaryk sám již jako 12letý chlapec v jezdeckém umění, aniž ovšem tušil, kdy a kde bude mu této obratnosti zapotřebí. Později jako středoškolák byl hned v bojovné posici proti každému hrozícímu násilí at svých učitelů nebo spolužáků. O podobných charakteristických podrobnostech z presidentova mládí zmíním se snad jednou v příhodnější době. Dnes v hodině těžkého zármutku je náš úkol dán nadpisem stručného článku. Masaryk je a zůstane asi dlouho jedinečným zjevem v našem národě a velice řídkým zjevem v celé historii světové. Po veliké bouři, kterou Masaryk prožívá na všech frontách světové války, na cestách mezi jednotlivými válečnými středisky dohodových států Evropy, Asie a Ameriky, kde s bezpříkladnou obratností organisoval zahraniční odboj, radil a nabádal k vytrvalosti, vrací se brzy po uzavření příměří do vlasti. V ní se mu dostává přijetí, které nemá příkladu v našich dějinách. Je zvolen za všeobecného jáso tu presidentem republiky a tím se stává vrchním velitelem branných sil československých. Od té chvíle zůstává plných 18 let nejen vedoucím státníkem, ale i vojákem, který se nedá v práci duševní a často ani tělesné nikým předstihnout.

Jako voják nezná únavy ani nebezpečí. Celý jeho život zdá se jediným pracovním dnem. Má rád „své hochy“, legionáře. Zná osobně všechny jeho předáky, ruské, francouzské i italské, a stará se o ně s péčí otcovskou. Nemenší zájem jeví o brannou moc, vyšlou z vojenských řad staré monarchie a stará se neúnavně o dokonalé splnutí všech odstínů legii, vojsk starých i nově vyrůstajících branných sil poválečných. Masaryk, který od opuštění své „kovářské kariéry“ sedá zase po prvé na koně teprve v kmetském věku, nevěří po celých příštích 15 let, že by mohl být v houževnatosti a vytrvalosti v sedle někým překonán. Když po překročení osmdesátky přes všechnu starcovu svěžest rostou starosti lékařů, vlády i členů rodiny o jeho zdraví, Masaryk je odbývá bezstarostným smíchem, často i ostrou satirou, a při důležitějších vojenských cvičeních i přehlídkách zůstává denně několik hodin v sedle. V osobní odvaze nezná mezí a je často odpovědnými činiteli jen stěží udržován v přípustných hranicích.

Z mých styků s prezidentem Osvoboditelem v úřadě, v terénu i v životě soukromém bylo by snadno zaznamenati soubor událostí, které se harmonicky snoubí a nakonec tvoří tu obdivuhodnou postavu, která hledá a nachází v každém prostředí sebevědomou, ušlechtilou rovnováhu, zůstává vždy stejně neohroženou a působí neodolatelným kouzlem na své okolí i na celý národ.

Dnes se spokojím jen několika prostými črtami, ale vrátím se ještě k Masarykovi a se mnou učiní tak i jiní perem povolanější, aby nám všichni shodně pověděli, že Masaryk byl a zůstane u nás na dohlednou dobu zjevem jedinečným. Masaryk se stal brzo po svém návratu ze zahraničí, kde byl vždy uznávaným vůdcem československého zahraničního odboje, velkou legendární postavou, která přesahovala daleko hranice našeho státu a byla již za svého života viditelnou ze všech kulturních středisk celého světa. Masaryka není možno charakterisovat několika sebe trefnějšími slovy, neboť čím více o něm přemýšlíme, tím více se nám rozrůstá do všech směrů, do nových a stále krásnějších forem. Masaryk byl nepřítelem frází, a proto ho nelze odbýt slovy sebe případnějšími. Masaryk náležel k těm vzácným mužům, kterým můžeme dobře rozumět, jen jestliže s nimi žijeme a pracujeme. V mé mysli vzniká opětovně vzpomínka na nejvyššího velitele, když se na podzim roku 1921 na cvičišti v Jičíně před frontou nováčků, připravených k přísaze, chystá učinit k nim krátký projev. Dříve ještě, než se může ujmout slova, přichází k němu ministr zahraničí dr. Beneš a podává mu právě doručenou telegrafickou zprávu. Masaryk si přečetl telegram, který oznamoval, že excísař Karel právě přistal v Uhrách. Nehnul ani brvou a pronesl svůj proslov k nováčkům. V krátké poradě bylo pak rozhodnuto o rozsahu mobilisace. Improvisovanou vojenskou poradu skončil pak stručným závěrem: „My mobilisujeme, a nepříteli nepřítel rychle k rozumu, poradíme si s ním po vojensku.“ Během týdne stálo 400 tisíc Čechoslováků na uherských hranicích a v nejbližších dnech zmizel excísař Karel i se všemi korteši. V málo dnech se dovrší šestnáctiletí první naší mobilisace.

Od té doby se nám podařilo vykonat pod dozorem našeho vrchního velitele doma i za hranicemi pro bezpečnost státu tolik práce, že můžeme klidně čekat, co bude nám souzeno z rukou osudu. Masaryk zůstal mužem klidné práce, i když byl postaven v čelo svobodného národa a samostatného státu. Když ho zlá choroba nutila k odevzdání nejvyššího úřadu v republice do jiných, jak věřil, stejně spolehlivých rukou, neuchýlil se v ničem od svého bohatýrského založení. Zůstal i pak na stráži, dával, jak opětovně říkal, ještě pozor.

Navštívil jsem presidenta Osvoboditele posledně v Lánech na konci léta t. r. Vzpomínali jsme na některé události z minula i na bezprostřední přítomnost. Při všech často těžkých starostech byl Masaryk vždy přístupný žertu a rád se zasmál. Tak před několika nedělemi byl ještě vesel a připojoval k mému vypravování vždy bystré poznámky.

Jsem jist, že Masaryk i dnes, když Pán pánů zavolal svého věrného služebníka, vykročil do světů neznámých pevným, klidným krokem vrchního velitele všech československých branných sil. Jeho chrabré srdce tlouklo do posledního okamžiku klidně a jeho titanská duše ještě posled-

ním zamávnutím bílých perutí, když opouštěla navždy chrabrá ňadra, šeptala pevně a jistě: „Nepřijde-li nepřítel k rozumu, dovedeme si s ním po vojensku poradit!“ S Masarykem odchází ze státního triumvirátu, který v nejtěžších počátcích řídil osudy našeho státu, osoba vedoucí. Za sedlákem Antonínem Švehlou, ředitelem státního pluhu doma, odchází veliký státní kovář T. G. Masaryk. Z historického tria zůstává dnes nikoli u vesla, ale u kormidla Edvard Beneš, vrchní velitel všech branných sil československých.

T. G. Masaryk, téměř po celá dvě desetiletí vrchní velitel československých vojsk, byl přes všechn svůj hluboký humanismus přece jen z rodu bojovníků.

